

Планови за изградњу Универзитетског града у Београду 1947–1951*

АПСТРАКТУМ: У раду се на основу архивске грађе и штампе представља неуспешан покушај државе да реализацијом амбициозног пројекта изградње Универзитетског града у периоду првог Петогодишњег плана ефикасно и целовито реши проблем недостатка радног и животног простора студената, наставника и асистената Београдског универзитета.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: Студенти, недостатак простора, слушаонице, лабораторије, домови, изградња, Петогодишњи план, пројекти, Универзитетски град

Један од кључних проблема Београдског универзитета после Другог светског рата био је недостатак простора за наставу и за смештај и исхрану студената, чији број је из године у годину растао.¹ Предратни капацитети факултета, института и лабораторија су били значајно умањени ратном штетом и нису били ни приближно довољни за несметано одвијање наставног и научног рада, а у домовима и мензама није било довољно места за смештај и исхрану великог броја студената који су долазили из унутрашњости. Државне и универзитетске власти су одмах по завршетку рата и почетку рада Универзитета улагале велике напоре да поправком и обновом порушених и оштећених и изградњом нових зграда повећају наставни и смештајни простор и барем делимично побољшају услове живота и рада студената. Упркос тим напорима, материјалним улагањима и извесним резултатима, просторни капацитети су повећавани споро, а проблем простора се

* Рад је део пројекта *(Не)успешна интеграција – (не)довршена модернизација: међународни положај и унутрашњи развој Србије и Југославије 1921–1991* (147039), који финансира Министарство науке Републике Србије.

¹ Број студената у Београду 1945/46. (15.181) био је за 68,3% већи у односу на 1938/39. (9.016), а од 1945/46. до 1950/51. године (30.820) порастао је за 103,0%. *Školstvo u FNRJ 1945–1951*, Београд 1952, 218; *Statistički podaci o visokom školstvu u FNRJ 1947/48–1949/50*, Београд 1951, 5.

још више заштравао, будући да се број студената повећавао брже него број нових места на факултетима и у домовима. Потребе су превазилазиле улагања, а планови и жеље надилазили могућности државе и Универзитета.²

Велики подстицај за решавање проблема простора на Београдском универзитету, како наставног тако и стамбеног, дао је први Петогодишњи план развитка привреде, донет априла 1947. Због потребе за висококвалификованим стручњацима ради остварења планских задатака, у плану је показан и интерес за материјална улагања на Београдском универзитету, тако да је планирано да се до 1951. у подизање и опремање нових универзитетских објеката, али и у изградњу нових студентских домова и мензи уложи 1,8 милијарди динара. Ширењем капацитета Универзитета и побољшавањем студентског стандарда требало је студентима олакшати учење и подстаћи и убрзати дипломирање планираног броја стручњака (14.350) у наредних пет година.³

У складу с тим, током 1948. и 1949. вршени су радови на појединим факултетима, грађени су студентски павиљони на Миријевском путу и на Вождовцу, а у пролеће 1949. започета је изградња Студентског града на Новом Београду. Број места који је тиме добијан био је далеко испод потреба и проблем несташнице простора тиме није решен.⁴

У исто време, у оквиру замах који је давао Петогодишњи план и под притиском немогућности да се до тада примењиваним мерама задовоље стамбене потребе студената и остале потребе Универзитета за простором, појавили су се и много амбициознији, грандомански пројекти, са намером да се проблем простора потпуно и у целини реши и да се у пуном светлу покаже брига социјалистичке државе према студентима и Универзитету, тј. према будућим стручњацима. По угледу на универзитетске центре Совјетског Савеза, чији пример је слеђен и у доношењу Петогодишњег плана, крајем 40-их година прављен је и у јавност изношен пројекат изградње Универзитетског града.

² О проблему простора и његовом решавању у првим послератним годинама видети: Момчило Митровић, *Прилог изучавању материјалног положаја Универзитета 1945–1948. године*, Београдски универзитет у предратном периоду, НОР-у и револуцији, II, Зборник радова, Београд 1986, 39–40; Исти, *Обнова Универзитета 1944–1947*, Универзитет у Београду 1838–1988, Зборник радова, Београд 1988, 263–264, 272–273; Исти, *Домови и мензе студената Београдског универзитета 1838–1998*, Београд 2002, 101–104; Dragomir Bondžić, *Beogradski univerzitet 1944–1952*, Beograd 2004, 73–79, 172–178.

³ *Петогодишњи план развитка народне привреде НР Србије у годинама 1947–1951*, Београд 1947, 28, 62, 91, 95; Види и: М. Митровић, *Домови и мензе...*, 104.

⁴ М. Митровић, *Домови и мензе...*, 100–117; 126–137; Архив Југославије (АЈ), фонд Министарства за науку и културу ФНРЈ, 316–57, Извештај Комитета за научне установе, Универзитет и велике школе НРС (Комитет НРС) за 1949; *Izveštaj UK za 1949. godinu*, Zapisnici i izveštaji UK KPS 1948–1952, priredili Momčilo Mitrović i Đorđe Stanković, Beograd 1987, 300–305; *Народни студент*, бр. 21, 22. септембар 1948, 8; *Исто*, бр. 15, 23. мај 1949, 3; *Исто*, бр. 25, 16. октобар 1950, 1; итд.

Већ октобра 1947. на III скупу универзитетских професора и доцената Београдског универзитета ректор Стеван Јаковљевић је у извештају о раду изнео став да се Универзитет у послератном периоду развио, да „садашње зграде и по своме капацитету и по уређајима постају и недовољне и несавремене“, те да га треба организовати на „новим савременим основама“ како би одговорио великим задацима у планском развоју државе и изградњи стручног кадра. Саопштио је да је државно руководство у том циљу предвидело да се у оквиру Првог петогодишњег плана започне са изградњом „новог универзитетског насеља“ и за ту сврху одредило кредит од 1,8 милијарди динара. Према његовим сазнањима, „Нови Универзитет“ је требало изградити „вероватно у данашњем предграђу Београда, између села Мали Мокри Луг и Кумодраж“, плански и по потребама појединих факултета. У периоду Првог петогодишњег плана, до 1951. године, предвиђана је изградња института Природно-математичког факултета, Техничког и Пољопривредно-шумарског факултета, са стамбеним зградама за наставно и остало особље и студентским домовима и мензама. Касније је требало изградити остале факултете и друге универзитетске установе, „тако да се цео Универзитет сконцентрише у прави универзитетски град“. По ректоровим речима, припремни радови за „ову грандиозну замисао“ (снимање терена, први планови, оснивање пројектантског бироа) били су у току и он се надао да ће камен темељац бити постављен у пролеће 1948, почетком изградње поменутих факултета, које је требало завршити до 1950. године.⁵

Према каснијим информацијама, Универзитетски град је био део Петогодишњег плана изградње Београда, који је обухватао изградњу културних установа савезног и републичког значаја, научноистраживачких института, опере, позоришта, филмског града, државног архива, средњих школа, домовна културе, итд., и у чију реализацију је требало инвестирати 236 милиона динара. Да би помогле развој и осавремењавање Универзитета, подстакле образовање стручњака и решиле проблем наставе и недостатка простора, власти су планирале да током 1948. на поменутој локацији између села Малог Мокрог Луга и Кумодража започну изградњу Универзитетског града. До краја петогодишњег периода требало је завршити изградњу студентских домовна за 6.000 студената и Технички, Агрономски и Природно-математички факултет, а потом плански и према потребама и приоритету саградити читав град: остале факултете, модерне лабораторије, спортске терене, дворане, домове културе, станове за наставнике, итд. Амбициозна замисао је била да студенти на ограниченом простору станују, хране се, слушају предавања, решавају стручне проблеме, друже се и

⁵ Архив Србије, (АС), Београдски универзитет (БУ), ф. 54, Записник са III скупа универзитетских професора и доцената Универзитета, 2. октобра 1947. Очигледно да је ректор сматрао да је цела сума инвестиција од 1,8 милијарди динара, предвиђена у републичком Петогодишњем плану за „подизање нових и проширење постојећих универзитетских зграда и високих школа, лабораторија, института, студентских домовна и мензи“, намењена само за конкретан пројекат изградње „универзитетског насеља“. Види: *Петогодишњи план...*, 91.

задовољавају културне и фискултурне потребе и да се тако будућим стручњацима пружи максимални услови за живот, учење и завршавање студија. Универзитетски град је требало да буде велики и модеран градитељски објекат, један од највећих и најважнијих у Петогодишњем плану, „ризница нових стручних кадрова“, „матича за подизање других универзитетских градова“, „пример социјалистичког градитељства“ које је већ имало резултата у Совјетском Савезу и „одраз нових социјалистичких друштвених односа“ који су изграђивани.⁶

Већ крајем 1947. и током 1948. године поједини факултети су, жалећи се на просторне услове, тражили да буду узети у обзир при изградњи „универзитетског насеља“. Пољопривредно-шумарски и Природно-математички факултет су, поред зграда за смештај факултета, института и завода, тражили да се у план унесе и изградња станова за наставно и остало особље и да се нађе простор за Ботаничку башту.⁷ Међутим, сама идеје била је праћена непознаницама, недоумицама и расправама о локацији, обиму, облику, надлежностима, средствима и темпу реализације. Различите замисли су поничале и биле представљане крајем 40-их година у републичким и савезним органима надлежним за високе школе и науку и планским комисијама. Крајем 1948. Комитет за школе и науку ФНРЈ, у плану инвестиција за 1949. годину достављеном Савезној планској комисији, поред износа одобреног директивним планом предвидео је 301.965.000 динара за изградњу „студентског града“ у Београду, у којем би до краја 1949. било обезбеђено место за 3.000 а по завршетку изградње, која је планирана за 1951. годину, чак за 10.000 студената. Наведено је да је таква инвестиција неопходна јер је у Београду било око 30.000 студената, а свега око 3.000 места у домовима. У плану није дата локација на којој би „студентски град“ био изграђен, нити детаљнији подаци о његовом изгледу.⁸

У међувремену план је модификован, тако да су већ у плану инвестиција и насловном списку објеката којима је Савезна планска комисија фебруара 1949. одобрила план инвестиција за ту годину Министарству за науку и културу ФНРЈ (органу који је наследио Комитет за школе и науку ФНРЈ) дати детаљнији подаци о пројекту сада названом Универзитетски град. Инвестиције за изградњу су биле предвиђене и у савезном плану и у

⁶ *Изградња „Универзитетског града“*, Народни студент, бр. 12, 28. април 1948, 3; *Петогодишњи план развјетка Београда у годинама 1947–1951*, Београд 1948, 22–23 (из говора Заге Јовановић, председника планске комисије Београда).

⁷ АС, БУ, ф. 43, Пољопривредно-шумарски факултет – Комитет НРС, бр. 25288, 8. октобар 1947; АС, Комитет НРС, ф. 16, Природно-математички факултет – Комитет НРС, бр 9668, 15. август 1948.

⁸ АЈ, 316–139, Комитет за школе и науку Владе ФНРЈ – Савезној планској комисији, пов. бр. 1520, 18. новембар 1948. У оквиру 140 милиона динара колико је одобрено директивним планом планирано је да се изграде и опреме управне и стамбене зграде Комитета, зграде Рударско-геолошког факултета, Новинарско-дипломатске школе, Сеизмолошког завода, неких института у другим републикама, студентско насеље у Загребу и да се улаже у студије и истраживања.

плану инвестиција Републике Србије, тако да је рад на овом пројекту требао објединити и истовремено решити низ питања. Тражено је да се изградња одвија плански, по етапама, са јасном перспективом да се изгради насеље за 10.000 студената, а да Министарство науке и културе ФНРЈ пре свега са свим заинтересованим савезним, републичким и градским ресорима и установама, у целини размотри, постави и разреши питање „са гледишта напредних урбанистичких принципа, а у складу са важном улогом коју треба да има Универзитетски град у Београду, не само за НР Србију него и за читаву ФНРЈ“. Решењем тог питања требало је задовољити социјалне, здравствене, културне, фискултурне, комуналне и остале потребе града и решити питање живота и рада београдских студената. Мада није изричито речено, то је наговештавало да је у наредним фазама поред домова за смештај студената требало изградити низ наставних, научних, културних, спортских и других објеката који би чинили Универзитетски град. Пре приступања изради дефинитивних пројеката било је неопходно одредити локацију и наћи урбанистичко решење, при чему је требало узети у обзир проблем превоза материјала током радова, будуће саобраћајне везе са Београдом, питања комуналних објеката, водовода, канализације и друго што је могло утицати на ток, брзину и вредност грађевинских радова. На крају, приликом утврђивања објеката који ће се градити у 1949. требало је започети оне који ће се опремити и ставити у експлоатацију већ током године, што је нарочито важило за домове, како би се студенти што пре у њих уселили.⁹

На решавању питања локације, изради урбанистичког решења за Универзитетски град и спровођењу идеје у дело радило је Министарство науке и културе ФНРЈ, уз помоћ Министарства грађевина ФНРЈ, Комитета НРС и Урбанистичког завода ИОНО Београда, и у сталној сарадњи са Савезном планском комисијом. Концепт програма изградње су на основу потреба универзитетских установа Министарству доставили Комитет НРС и Урбанистички завод ИОНО Београда, а предлог је потом требало ревидирати и допунити.¹⁰ Према подацима из средине 1949. за изградњу је одређена локација Маринкова шума (Маринкова бара) и приступило се премеравању, копирању потребних подлога, сондирању и геолошком испитивању терена. Од Савезне управе за геолошка испитивања тражено да се додељени терен прегледа и доставе подаци: на којим деловима је могућа висока градња, ко-

⁹ АЈ, 316–139, Савезна планска комисија – Министарству науке и културе ФНРЈ (МНК ФНРЈ), бр. 124, 4. фебруар 1949. Планом су била предвиђена и средства за објекте Министарства, високе школе Србије, Универзитет у Скопљу и студентске градове у Загребу, Љубљани и Сарајеву. И у овом документу се за исти објекат час користи израз Универзитетски град, час Студентски град.

¹⁰ АЈ, 316–139, Комитет НРС – МНК ФНРЈ, бр. 4130, 5. јануар 1949; Исто, Урбанистички завод ИОНО Београда – МНК ФНРЈ, бр. 947, 12. април 1949. Крајем 1948. Комитет НРС је одустао од намере да се у оквиру града подигну Филозофски и Правни факултет и предложио да они остану у својим зградама уколико их не треба употребити за неке „специјалне сврхе“.

ји делови нису уопште погодни за градњу, који је ниво подземних вода, итд. Потом је Министарство науке и културе по одобрењу Министарства грађевина августа 1949. расписало конкурс за израду идејних скица за урбанистичко решење Универзитетског града и изабрало и оцењивачки суд од представника Друштва инжењера и техничара, Урбанистичког завода, САН-у, Комитета НРС и Министарства за науку и културу ФНРЈ.¹¹

Изградња Универзитетског града у Маринковој бари тада је изгледала извесна. *Политика* је маја 1949. писала да су у Маринковој бари већ почели припремни радови за изградњу „универзитетског и научног центра у коме ће живети и радити око 40.000 људи“. Требало је изградити Техничку велику школу, Природно-математички факултет, Ректорат, институте САН-у и стамбене зграде за 8.000 студената, наставника, административног и помоћног особља са породицама. Следеће године је требало градити спортске терене, хотеле, музеје науке са библиотеком, болницу и амбуланте, паркове културе и одмаралишта, обданишта и школе, биоскопске дворане и друге објекте који би омогућили становницима удобан и културан живот.¹²

Међутим, реализација тако замашне идеје у том облику и обиму никад није започета. Разлози се могу тражити у преамбициозности пројекта, обимности подухвата, нереалном планирању, недостатку средстава итд. Идејни пројекти су повремено изнова помињани, али су у судару са стварношћу, економским могућностима, темпом реализације Петогодишњег плана и развојем политичке и друштвено-економске ситуације у земљи, модификовани и поједностављивани, мењани су локација објекта и урбанистичка и архитектонска решења, али циљ је остајао исти: саградити у великом комплексу читаво насеље – зграде што већег броја факултета и научних установа и зграде за смештај, исхрану и културно-забавни и спортски живот и одмор што већег броја студената и тако целовито решити просторно питање Београдског универзитета.

Радило се, по каснијим речима архитекте проф. Николе Добровића, о процесу који се кретао од диференцијације ка интеграцији универзитетских сегмената у оквиру града, тј. на његовој периферији у виду „сателитског насеља“, који је у случају Београдског универзитета био ограничен традицијом везаном за десну обалу Саве и раштрканошћу појединих факултета и научних установа које су настајале у различитим периодима и на скученом простору. Из његовог чланка објављеног почетком 1951. сазнајемо да су предлагане и друге локације за изградњу Универзитетског града, али све су одбијане као неподесне. Поменути пројекат на превоју између мокролушке и кумодрашке долине, у близини главне градске саобраћајне кичме Мокри Луг – Бежанијска коса, напуштен је због изградње кружне железнице која је

¹¹ АЈ, 316–139, бр. 14740, МНК ФНРЈ – Министарству грађевина ФНРЈ; Исто, МНК ФНРЈ – Савезна управа за геолошка испитивања, бр. 15214, 18. јул 1949; Исто, бр. 15783, 25. јул 1949. Чланови жирија су одржали први састанак 16–17. августа.

¹² *Политика*, бр. 13229, 6. мај 1949, 4.

планирана на том простору и свео се на изградњу појединих института Српске академије наука. Истицано је да је „нетакнута површина Новог Београда“ пружала могућност за најбољу централизацију, али пропуштена је због традиције на десној обали Саве. Помињан је и „западни део Бањице према Топчидерској долини“ који није одговарао за цео пројекат због војних училишта на том простору, али је посматран као добра локација за изградњу факултета Техничке велике школе. Тиме би, закључује Добровић, Београдски универзитет био потпуно децентрализован, са факултетима и другим установама на разним крајевима града: од Филозофског на Студентском тргу, преко Правног на Булевару револуције, Медицинске велике школе и клиника на Врачару, Пољопривредно-шумарског у Земуну, до Економског који је тада грађен у Тошином бунару и Техничке велике школе на Бањици. Међутим, сматрао је да није касно да се у такво стање унесу план и организација, да треба окупити стручњаке и створити програм и скицу перспективног просторног развоја Универзитета који најбоље одговарају урбанистичким, архитектонским и историјским условима града.¹³

У међувремену, крајем 40-их и почетком 50-их година прелазило се на мање захтевна, скромнија решења и планове. Пред крај првог Петогодишњег плана, пројекти и активности на осмишљавању просторних решења на Београдском универзитету губили су универзалност и грандиозност, постајали су парцијални и односили су се на поједине факултете или поједине установе студентског стандарда. Кренуло се у изградњу појединих објеката, од којих су неки довршени и приведени намени, а међу којима су неки у почетку били делови амбициознијих пројеката везаних за изградњу Универзитетског града.

Још у пролеће 1949. на Новом Београду је почела изградња Студентског града, дома са рестораном за више хиљада студената, којим је требало решити питање смештаја и исхране београдских студената.¹⁴ У близини Студентског града је започела и изградња појединих факултета, а постојали су планови да се касније изграде остале установе и допунски културни и спортски објекти, те да се и поред планирања изградње Универзитетског града у Маринковој шуми такав пројекат делимично оствари на простору

¹³ Н. Добровић, *Урбанистичка разматрања о универзитетским насељима*, Универзитетски весник, бр. 44, 8. фебруар 1951, 2. Н. Добровић (Печуј, 1897 – Београд, 1967) дипломирао 1923. на Одсеку за архитектуру Високе Техничке школе у Прагу, 1945. директор Урбанистичког института НР Србије, 1946. директор Урбанистичког завода ИОНО Београда, 1947–1967. редовни професор Архитектонског факултета у Београду, бавио се урбанистичким проблемима Београда после рата, аутор је више теоријских радова и практичних пројеката и планова везаних за престоницу и њено уређење. *Dobrović, Tekstovi Nikole Dobrovića u izboru Miloša R. Perovića*, Urbanizam Beograda, br. 58, Beograd 1980, 23–26; *Obnova i izgradnja Beograda, konture budućeg grada*, Isto, 64–79 (Beograd 1946).

¹⁴ *Народни студент*, бр. 2, 16. фебруар 1949, 2; *Исто*, бр. 15, 23. мај 1949, 1; *Политика*, бр. 13188, 19. март 1949, 4; *Исто*, бр. 6. мај 1949, 4.

око Студентског града. У том циљу је од 1949. на падини Бежанијске косе планирана изградња зграде Новинарско-дипломатске високе школе и Шумарског факултета, а потом и велике заједничке зграде за Правни и Економски факултет са библиотеком и пространим слушаоницама и амфитеатрима.¹⁵ Грађевине су ушле у план инвестиција за 1949, а током прве половине 1949. прављени су пројекти, програмске скице и прорачуни; Урбанистичка служба ИОНО Београда је одредила локацију за изградњу објеката испод Бежанијске косе; идејне скице је израдило предузеће за пројектовање „Београд“; потписани су уговори о изградњи са предузећем „Нови Београд“ по којима је вредност Правног факултета износила 105.500.000 динара, Новинарско-дипломатске високе школе 25.300.000, Шумарског факултета 29.275.000, а радова на Студентском граду 205.000.000 и ресторану и перионици 818.500.000 динара.¹⁶

Планирано је да поједини објекти буду завршени до краја 1949, али то није остварено и недовршени објекти су пребацивани у планове за 1950. Улагано је и у друге високошколске објекте (планирана је изградња зграде Саобраћајног факултета на Бановом Брду, павиљона Природно-математичког факултета, дозирање Ветеринарског факултета, Пољопривредног факултета, итд.), а и даље су се појављивали предлози за целовитије решавање проблема простора на појединим факултетима.¹⁷ Тако су прављени пројекти нових зграда Пољопривредног, Ветеринарског и Зоотехничког факултета у Земун пољу са помоћним зградама, фармама и огледним добрима, а Универзитет је предлагао да се у том комплексу изграде и домови за студенте, о чему је у Урбанистичком заводу 27. фебруара 1951. одржано саветовање државних, градских, универзитетских органа и установа студентског стандарда.¹⁸

Крајем 1950, ради решавања недостатка наставног простора завода и лабораторија на Техничкој великој школи, планирано је да се поједини факултети, заводи и одсеци привремено изграде у дворишту старе зграде и у улици 27. марта, да се Рударски и Геолошки факултет изграде на Бановом брду са домом

¹⁵ *Универзитетски весник*, бр. 12, 1. октобар 1949, 1–2; *Нови Београд*, бр. 97, 28. фебруар 1950, 3.

¹⁶ АЈ, 316–139, МНК ФНРЈ, бр. 2992, 10. фебруар 1949; Исто, ИОНО Београда – МНК ФНРЈ, бр. 243, 25. фебруар 1949; Исто, Уговор о изградњи Новинарско-дипломатске високе школе, бр. 5282, 11. март 1949; Исто, Савезна планска комисија – МНК ФНРЈ, бр. 3479, 8. март 1949; Исто, Урбанистичка служба ИОНО – МНК ФНРЈ, бр. 243, 8. април 1949, итд.

¹⁷ АС, Комитет НРС, ф. 5, Годишњи извештај о раду Универзитета у Београду у 1948/49; АЈ, 316–139, 29. децембар 1949, Директивни план за 1950; Инвестиције МНК ФНРЈ 1949; Исто Комитет НРС – МНК ФНРЈ, бр. 1808, 2. новембар 1949; АЈ, фонд Савет за науку и културу ФНРЈ, 317–11–25, Савет за науку и културу ФНРЈ – Савезна планска комисија, пов. бр. 65, 10. новембар 1950; АЈ, фонд Савезна планска комисија, 41–549–843, План грађевинских објеката Великог Београда 1950.

¹⁸ АЈ, фонд ССОЈ, 114–161, Урбанистички завод – Савет за науку и културу ФНРЈ, бр. 231, 21. фебруар 1951; АЈ, 316–139, 4. новембар 1949, Предлог плана инвестиција за 1950.

за студенте, а предлагано је и да се до 1956. године на Бањици изгради комплекс за факултете ТВШ са просторијама за наставу и научни рад и са становима за запослене.¹⁹ У плану инвестиција за 1951/52. годину, поред наведених објеката, планирана је изградња Стоматолошког факултета са деканатом и институтима, адаптација зграде САН-у, изградња зграда Еколошког института у Малом Мокром Лугу и Института за испитивање материјала у Маринковој шуми (једини остаци планова Универзитетског града) и изградњу и реновирање више установа студентског стандарда.²⁰

Идеје и планови нису недостајали ни почетком 50-их година, мада је било јасно да од амбициозних планова, чак ни у суженом и делимичном обиму, неће бити ништа. Поред материјалних проблема и недостатака средстава, постојао је и отпор појединих факултета да се проблем недостатка простора решава на начин који њима није одговарао. Тако су наставници Правног и Економског факултета почетком 50-их одбили да се факултети преселе у новосаграђену зграду у Земуну, како због традиције тако и због превоза и смештаја студената; сматрали су да би и у случају решавања проблема превоза и смештаја прелазак у Земун био противан интересима ова два факултета.²¹

Почетком 50-их година, упркос великим плановима и улагањима (1951. планирано је 174.000.000 динара за 3.400 места у слушаоницама и 270 у лабораторијама и 36 милиона за опрему), простор је проширен само за нови спрат на Пољопривредном и Ветеринарском факултету, а просторија је и даље било недовољно и дељене су између више факултета. Због упутства о штедњи инвестициони радови су 1951. обустављени и инвестициони кредити нису ни отворани, што је онемогућило даљу изградњу. Ипак, током школске 1951/52. обезбеђен је смештај за Економски факултет, Геолошки завод и Завод за психологију у згради у Каменичкој улици и за заводе и семинаре Филозофског факултета у згради у Кнез Михаиловој улици. Нерешени су остали просторни проблеми Техничке велике школе, зграде Централног хемијско-физичког института и смештај Шумарског факултета.²²

Остало је нерешено и питање смештаја студената, мада је крајем 1950. завршен трећи блок Студентског града, фебруара 1951. у њега се уселили први станари, а до краја школске године у два блока уселило је 800

¹⁹ АЈ, 316–139, 4. новембар 1949, Предлог плана инвестиција за 1950; АС, Министарство науке и културе НРС (МНК НРС), ф. 30, Информатор, 22. новембар 1950. Новембра 1950. на ТВШ је наставу похађало 7.000 студената у две зграде предвиђене за 1.500, настава је одржавана од 7 сати ујутру до 8 увече, а часови су скраћивани на 40 минута.

²⁰ АЈ, 41–547–839, Инвестициони насловни спискови грађевинских објеката за 1951/52. годину, Београд 3. јануар 1951.

²¹ АС, БУ, ф. 56, Записник Универзитетског савета, 10. јануар 1951.

²² *Извештај ректора о раду Универзитета у Београду у школској 1952. години*, Београд 1952, 3, 12–14, 32; АЈ, 316–61, Експозе министра Мите Миљковића за 1951.

студената.²³ То је значило повећање капацитета на 4.149 места, што је представљало мање од 50% од потребних 10.500 места. Стање је могло да побољша само брзо завршавање осталих блокова Студентског града, па је планирано да се убрза изградња и до 1952. завршетком свих блокова добије још 1.700 места. Међутим, радови на довршавању блокова и ресторана су потом успорени, а замашни планови изградње пропратних објеката, путева и уређивања околине су заустављени и вршени постепено током 50-их година, када су студенти већ увелико живели и радили у завршеним објектима.²⁴ Тек каснијом изградњом, садржајима, величином и значајем Студентски град је делимично остварио неке замисли из амбициозних планова изградње Универзитетског града, који су се показали неостварљиви и који нису оставили виднији траг у повећању и распореду просторних капацитета Београдског универзитета.

²³ *Народни студент*, бр. 3, 31. јануар 1951, 2; *Исто*, бр. 4, 14. фебруар 1951, 6.

²⁴ АС, МНК НРС, ф. 1, Годишњи извештај МНК НРС за 1950; АС, Комитет НРС, ф. 49, Проблем простора на Универзитету 1950/51; АЈ, 316–61 Експозе министра Мите Миљковића за 1951; М. Митровић, *Домови и мензе...*, 135–138.